

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE ȘI
ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
DOMENIU DE DOCTORAT: ȘTIINȚELE COMUNICĂRII**

**TEZĂ DE DOCTORAT
- REZUMAT -**

*Elemente discursive ale construcției identității naționale.
Studiu de caz: Republica Coreea.*

**Conducător științific:
Prof. univ. dr. CONSTANTIN SĂLĂVĂSTRU**

**Doctorand:
MIHAELA-IOLANDA PRODAN**

**IAȘI
2019**

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

INTRODUCERE: REPERE ALE CERCETĂRII DOCTORALE

1. Formularea și caracterul temei de cercetare.....	10
2. Motivarea alegerii temei de cercetare. Relevanța și actualitatea problematicei cercetate.....	11
3. Problema de cercetare. Ipoteza și obiectivul cercetării.....	13
4. Corpusul de analiză: caracteristici și criterii de selecție.....	16
5. Cadrul teoretic și metodologic. Etapele cercetării.....	17
6. Posibile contribuții la dezvoltarea ariei de studiu.....	20
7. Sumarul capitolelor.....	21

CAPITOLUL I *DISCOURSE-HISTORICAL APPROACH* (DHA): REPERE ISTORICE, CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE

I.1. Scurtă istorie a DHA.....	24
I.2. Surse ale reperelor teoretice și metodologice ale DHA.....	24
I.3. Cadrul conceptual al DHA.....	25
I.4. Aspecte de ordin metodologic ale DHA.....	29
I.5. Relevanța DHA pentru prezenta cercetare doctorală. Virtuți și limite.....	30

CAPITOLUL II PROBLEMATICA IDENTITĂȚII NAȚIONALE DIN PERSPECTIVA DHA ȘI ÎN CONTEXT SUD-COREEAN

II.1. Națiune, identitate națională și discurs: reevaluări și reinterpretări în DHA.....	34
II.2. În căutarea unor repere flexibile în cercetarea problematicei identității naționale.....	45
II.3. Problematika identității naționale în context sud-coreean.....	46
II.3.1. Discursul intelectual despre identitatea națională: repere istorice și conceptuale.....	47
II.3.2. Impactul indigenizării științelor sociale sud-coreene asupra evoluției discursului academic sud-coreean.....	52
II.3.3. Rolul antropologiei culturale în articularea sistemului conceptual al identității naționale.....	54

II.4. Explorări conceptuale și tematice sud-coreene.....	56
II.4.1. Națiune, stat, popor, etnie.....	56
II.4.2. Abordări academice sud-coreene contemporane.....	58

CAPITOLUL III COMEMORARE ȘI IDENTITATE NAȚIONALĂ DISCURSIVĂ: EXPLORĂRI TEORETICE ȘI PARTICULARITĂȚI ÎN CONTEXT SUD-COREEAN

III.1. Comemorările politice: repere conceptuale și tematice.....	62
III.1.1. Comemorarea ca formă a ritualului (politic).....	63
III.1.2. Comemorare, identitate și memorie.....	69
III.1.3. Dimensiunea discursivă a comemorării.....	72
III.2. Comemorările politice și discursul comemorativ în context est-asiatic și sud-coreean: concepte, tematici, particularități.....	83

CAPITOLUL IV PARTICULARITĂȚILE PRACTICILOR RETORICE ȘI DE ARGUMENTARE (EST)ASIATICE. RETORICĂ ȘI ARGUMENTARE ÎN CONTEXT SUD-COREEAN.

IV.1. Retorică, argumentare și cultură. Retorică și argumentare (est) asiatică: elemente de natură conceptuală și tematică.....	93
IV.2 Retorică și argumentare în Coreea de Sud: dificultăți de ordin conceptual, explorări tematice și metodologice.....	98
IV.2.1. Izvoare ale practicilor retorice și de argumentare.....	99
IV.2.2. <i>Susa, susahak</i> sau <i>retorik</i> ? Originea și interpretările conceptului de retorică.....	100
IV.2.3. Evoluția conceptelor de retorică, discurs și dezbateri publică în discursul publicistic și academic. Rolul studiilor de logică în articularea domeniului argumentării.....	102

CAPITOLUL V CONSTRUCȚIA IDENTITĂȚII NAȚIONALE ÎN DISCURSUL COMEMORATIV PREZIDENȚIAL SUD-COREEAN

V.1. Studiul de caz în argumentare și retorică: definiții, repere, posibile valorificări. Problematika actului de traducere în studiile de caz....	107
V.2. Analiza argumentativă a discursului în limba coreeană.....	114

V.2.1. Particularități ale limbii coreene.....	114
V.2.2. Particularitățile analizei argumentative a discursului în limba coreeană.....	115
V.2.3. Problematika indicatorilor argumentativi în discursul în limba coreeană.....	118
V.2.4. Deductiv <i>versus</i> inductiv.....	122
V.3. Ordinea logică a discursului comemorativ prezidențial sud-coreean.....	124
V.3.1. Strategii de legitimare prin invocarea argumentelor bazate pe autoritate.....	127
V.3.1.1. Citatul –formă a argumentului bazat pe autoritate.....	128
V.3.1.2. Argumentul bazat pe invocarea autorității organismelor internaționale.....	135
V.3.1.3. Argumentul bazat pe autoritatea valorii.....	136
V.3.2. Argumentarea prin invocarea analogiilor.....	139
V.3.3. Strategii de legitimare a puterii prin invocarea politicii comemorative.....	144
V.3.4. <i>Historia magistra vitae</i> ca strategie de intervenție discursivă..	148
V.4. Ordinea retorică a discursului comemorativ prezidențial sud-coreean.....	160
V.4.1. Metafora în discursul comemorativ prezidențial sud-coreean.....	161
1. Metafora maladiei, a rănilor și a trupului.....	162
2. Metafora sângelui, lacrimilor și sudorii.....	167
3. Metafora rădăcinii.....	174
4. Metafora antitetică: lumină și întuneric.....	175
5. Metafora mesianică.....	177
6. Metafora competiției sportive.....	182
V.4.2. Personificarea națiunii <i>versus</i> (de)personificarea <i>Celuilalt</i>	184
V.4.3. Reificarea națiunii, a istoriei naționale și a viitorului.....	188
V.4.4. Dubla negație și interogația retorică.....	192

CAPITOLUL VI O RADIOGRAFIE TEMATICĂ A DISCURSURILOR COMEMORATIVE PREZIDENȚIALE SUD-COREENE

VI.1. Substanța tematică a discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene.....	197
--	-----

VI.2. Trecut, alteritate niponă și alteritate nord-coreeană.....	204
VI.3. Distribuția tematică a argumentelor.....	214
VI.4. Tehnici argumentative <i>versus</i> tematici discursive.....	220

ÎN LOC DE CONCLUZII: DISCURSUL COMEMORATIV PREZIDENȚIAL SUD-COREEAN – „O GEOGRAFIE A GÂNDIRII” SAU O „ISTORIE RETORICĂ” A NAȚIUNII	225
---	------------

ANEXE

ANEXA 1

Considerații privind caracteristicile exercitării mandatului prezidențial în Republica Coreea.....	230
--	-----

ANEXA 2

Profilul președinților sud-coreeni: biografie, radiografia mandatului prezidențial, președintele-orator și relația acestuia cu discursul.....	233
---	-----

1.Rhee Syngman (1875-1965). Mandat prezidențial:1948-1960.....	233
--	-----

2.Park Chung-hee (1917-1979).	
-------------------------------	--

Mandat prezidențial:1961/1963-1979.....	239
---	-----

3. Chun Doo-hwan (n.1931). Mandat prezidențial:1980-1988.....	244
---	-----

4. Roh Tae-woo (n.1932). Mandat prezidențial:1988-1993.....	248
---	-----

5. Kim Young-sam (1927-2015). Mandat prezidențial:1993-1998....	251
---	-----

6. Kim Dae-jung (1924-2009). Mandat prezidențial:1998-2003.....	255
---	-----

7. Roh Moo-hyun (1946-2009). Mandat prezidențial:2003-2008.....	259
---	-----

8. Lee Myung-bak (n.1941). Mandat prezidențial:2008-2013.....	263
---	-----

9. Park Geun-hye (n.1952). Mandat prezidențial:2013-2017.....	268
---	-----

ANEXA 3

Corpusul discursurilor comemorative prezidențiale selectate.....	274
--	-----

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	297
-------------------------------------	------------

Resurse on-line.....	323
----------------------	-----

Bibliografie în limba coreeană.....	327
-------------------------------------	-----

Resurse on-line în limba coreeană.....	333
--	-----

INTRODUCERE: REPERE ALE CERCETĂRII DOCTORALE

Capitolul introductiv este alcătuit din 7 (șapte) secțiuni în care sunt prezentate principalele repere ale prezentei cercetări doctorale.

În prima secțiune, intitulată „**Formularea și caracterul temei de cercetare**”, este formulată tema cercetării: *construcția discursivă a identității naționale sud-coreene în discursul comemorativ prezidențial, în perioada 1948-2017*. Discursurile prezidențiale și comemorările politice – dominate de tema trecutului istoric (în special ce a dominației coloniale japoneze a peninsulei coreene, în perioada 1910-1945) și a alterității – au o relevanță deosebită în spațiul sud-coreean, reprezentând reperele centrale ale procesului de articulare discursivă a identității naționale. Tema are un caracter complex și interdisciplinar, care necesită valorificarea echilibrată a contribuțiilor occidentale și sud-coreene din mai multe domenii: lingvistică, istorie culturală și conceptuală, studii coreene, retorică și argumentare, analiza critică a discursului. Printre reperele indispensabile analizei argumentative și retorice a discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene de care s-a ținut cont în prezenta cercetare, în etapele de documentare și stabilire a cadrului teoretic, precum și în cele de analiză și interpretare a rezultatelor cercetării, se numără: (a) particularitățile limbii coreene; (b) specificul modului de argumentare (plecând, pe de o parte, de la particularitățile practicilor retorice și de argumentare din peninsula coreeană și de la problematica dihotomiei retorică occidentală *versus* retorică est-asiatică, pe de altă parte); (c) necesitatea înțelegerii modului în care s-au articulat de-a lungul timpului discursul intelectual și cel academic despre identitatea națională, în contexte sociopolitice diferite; (d) specificul politicilor comemorative; (e) particularitățile funcționării sistemului prezidențial sud-coreean (profilul președinților sud-coreeni în calitate de oratori și rolul jucat de experții în redactarea discursurilor prezidențiale).

Cea de-a doua secțiune, având titlul „**Motivarea alegerii temei de cercetare. Relevanța și actualitatea problematicii cercetate.**”, explorează principalele elemente legate nu doar de motivația personală pentru realizarea acestei cercetări (cariera diplomatică și cea de traducător literar), ci și pe cele care evidențiază particularitățile noilor tendințe din domeniul studiilor coreene (*hangukhak*) pe fondul popularității *hallyu*

(„valul coreean”) și dinamica contextului politic și comemorativ sud-coreean din perioada 2014-2019, marcat de scandaluri de corupție la cel mai înalt nivel (care au dus la arestarea și închiderea a doi foști președinți, Lee Myung-bak și Park Geun-hye), de detensionarea temporară a relațiilor dintre cele două state coreene, de escaladarea tensiunilor în relațiile nipono-sud-coreene, generate de pozițiile autorităților celor două state privind o multitudine de aspecte legate de percepțiile diferite față de perioada dominației coloniale japoneze în peninsula coreeană. Din punct de vedere comemorativ, perioada 2014-2019 este marcată de patru evenimente majore: celebrarea, în 2015, a 70 de ani de la eliberarea de sub dominația colonială niponă, împlinirea a 50 de ani de la normalizarea relațiilor diplomatice dintre Republica Coreea și Japonia, comemorarea a 65 de ani de la declanșarea Războiului Coreean (1950-1953) și împlinirea, în 2019, a unui secol de la Mișcarea pentru Independență de la 1 martie 1919 (*Samil Undong*). Aceste evenimente au favorizat revenirea în forță a discursurilor comemorative prezidențiale și a ceremoniilor de comemorare, evidențiind potențialul acestora ca strategii de construcție a „istoriei retorice” (Turner 1998), a matricei identitare, pe de o parte, dar și ca instrumente de articulare și menținere a legitimității politice a președinților, pe de altă parte, într-o țară în care participarea la ceremoniile comemorative reprezintă simbolul unui lider politic responsabil, atașat de istoria națională și eroii naționali. Analiza contextului evidențiază importanța „problemei istoriei” (*yoksa munje*), un concept deseori supralicitat, care privește modul în care trecutul este invocat, reprezentat discursiv și valorificat ca o carte strategică în relațiile diplomatice. În context sud-coreean, „problema istoriei” este articulată în jurul controverselor nipono-sud-coreene privind teme extrem de sensibile în memoria colectivă: „femeile de consolare”, reflectarea trecutului colonial al Japoniei în manualele de istorie nipone, apartenența grupului de insule Dok (Takeshima, în limba japoneză), problema muncii forțate la care au fost supuși coreenii în timpul colonizării peninsulei.

Cea de-a treia secțiune este intitulată „**Problema de cercetare. Ipoteza și obiectivul cercetării.**” Formularea problemei de cercetare – *explorarea diversității de instanțieri contextuale ale identității naționale sud-coreene în intervalul 1948-2017, prin relevarea și explorarea dimensiunii retorice și argumentative a discursului comemorativ prezidențial sud-coreean* – este completată de întrebările care au ghidat demersul de cercetare, privind (1) temele dominante ale discursurilor

comemorative prezidențiale sud-coreene care au legătură cu identitatea națională, elementele tematice constante în orice context sociopolitic sau specifice doar unor anumitor contexte, în funcție de o serie de variabile (natura contextului sociopolitic al producerii și diseminării discursurilor, agenda politică a președintelui, poziția oficială a acestuia față de problematici mai sensibile sau controversate); (2) rolul jucat în tabloul tematic identificat de problematica trecutului istoric și a alterității nipone și nord-coreene; (3) principalele tipuri de argumente, tehnici de argumentare, figuri și procedee retorice identificate la nivelul tematicii sus-amintite; (4) contribuția studiul de caz realizat la evidențierea unor anumite particularități de ordin cultural ale practicilor retorice și de argumentare.

În formularea ipotezei cercetării am punctul de plecare l-a acordat prioritate remedierii unor neajunsuri ale cercetărilor dedicate analizei problematicii identității naționale sud-coreene (descriptivismul, dezechilibrul între dimensiunea retorică și cea argumentativă a analizei, slaba corelare a analizei retorice și argumentative cu specificul contextului sociopolitic), valorificării critice a DHA (*discourse-historical approach*) și integrării cu prudență a elementelor care fac trimitere la specificul tradiției practicilor coreene retorice și de argumentare.

Identitatea națională sud-coreeană articulată și diseminată prin intermediul discursurilor comemorative, definite ca discursuri susținute public de actorii politici cu cea mai înaltă funcție de reprezentare (președinții), cu prilejul zilelor comemorative care marchează momente cruciale din istoria peninsulei (înainte de proclamarea oficială a celor două state coreene în 1948) și a Coreei de Sud (după 1948), este fundamentată pe tema trecutului istoric și a alterității, o temă susținută prin strategii de argumentare, tipuri de argumente și figuri retorice a căror particularitate reflectă impactul semnificativ asupra discursului comemorativ a unui cumul de variabile: contextul sociopolitic, poziționarea președintelui față de politica comemorativă și tema trecutului istoric și a alterității, poziția acestei teme pe agenda comemorativă prezidențială, profilul șefului statului în calitate de orator și implicarea directă sau indirectă în procesul de construcție a discursurilor.

În secțiunea dedicată ipotezei de cercetare sunt detaliate și poziționările teoretice la care ne-am raportat, cu un accent deosebit pe natura hibridă a discursului comemorativ (grație elementelor din genurile

judiciar, deliberativ și epidictic) și dimensiunea argumentative a acestuia, centrată pe articularea unor elemente prescriptive și directoare, plecând de la valorificarea lecțiilor trecutului și ale traumelor istorice.

Obiectivul major al cercetării – identificarea, analiza și interpretarea tehnicilor de argumentare, tipurilor de argumente, figuri și procedee retorice din discursurile comemorative prezidențiale sud-coreene, în perioada 1948-2017 – a fost abordat având ca reper principal tema trecutului istoric și a alterității japoneze și nord-coreene. Cercetarea propune o nouă perspectivă a problematicii construcției discursive a identității naționale, articulată pe un demers de tip *hermeneutic echilibrat*, fără a supralicita nuanțele confucianiste, budiste și daoiste care sunt, în majoritatea cazurilor, reperatele constante ale studiilor dedicate analizei particularităților ceremoniilor și discursurilor comemorative est-asiatice.

Cea de-a patra secțiune, intitulată **„Corpusul de analiză: caracteristici și criterii de selecție.”**, prezintă principalele date comemorative pe baza cărora au fost selectate 193 de discursuri comemorative prezidențiale, din perioada 1948-2017: *Samiljeol* (3.1 절/三一節, comemorează, la 1 martie, Mișcarea de Independență și Declarația de Independență de la 1 martie 1919, în plin regim colonial nipon); *Hyeonchung-il* (현충일/顯忠日, comemorează, la 6 iunie, militarii și patrioții căzuți în războaie); *Gwangbokjeol* (광복절/光復節, marchează, la 15 august, eliberarea în 1945 peninsulei coreene de sub colonialismul japonez și proclamarea Republicii Coreea în 1948); *Gaechonjeol* (개천절/開天節, marchează, la 3 octombrie, fondarea primei formațiuni statale coreene, consemnată oficial ca datând din 3 octombrie 2333 î.H.). Președinții sud-coreeni ale căror discursuri comemorative fac obiectul cercetării sunt: Rhee Syngman (mandat prezidențial în perioada 1948-1960); Park Chung-hee (1961/1963-1979); Chun Doo-hwan (1980-1988); Roh Tae-woo (1988-1993); Kim Young-sam (1993-1998); Kim Dae-jung (1998-2003); Roh Moo-hyun (2003-2008); Lee Myung-bak (2008-2013); Park Geun-hye (2013-2017). Cu excepția discursurilor președintei Park Geun-hye, selectate de pe pagina oficială a administrației prezidențiale sud-coreene (Casa Albastră/*Cheongwadae*, <http://www1.president.go.kr/>) în timpul mandatului acesteia, sursa principală de documentare a fost instituția Arhivele Prezidențiale (*Daetongnyeonggirokguan*/대통령기록관, <http://www.pa.go.kr/index.jsp>).

În cea de-a cincea secțiune, intitulată **„Cadrul teoretic și metodologic. Etapele cercetării.”**, sunt prezentate principalele niveluri

ale cadrului teoretic și metodologic al cercetării, precum și etapele acesteia. În ceea ce privește *cadrul teoretic*, acesta este structurat pe mai multe niveluri: (1) perspectiva DHA privind construcția discursivă a identității naționale și contribuția acestuia la explorarea dimensiunii argumentative a discursului comemorativ (ținând cont de particularitatea contextului sociopolitic) și a rolului acestuia la construcția metaistoriei și a identității naționale discursive; (2) problematica identității naționale din perspectivă sud-coreeană, având ca punct de plecare abordarea conceptului de identitate națională prin raportarea la istoria formării sale discursive și conceptele vehiculate în contextul unei peninsule coreene divizată în două state, cu două regimuri politice total opuse: *minjok jeongcheseong* (민족정체성/民族正體性), tradus în literatura de specialitate anglofonă fie ca *identitate etnică*, fie ca *identitate națională*, și *kukga jeoncheseong* (국가정체성/國家正體性), tradus ca *identitate națională* sau *identitate statală/a statului*; (3) relația dintre retorică, argumentare și cultură, plecând de la particularitățile practicilor retorice și de argumentare în Asia de Est și în peninsula coreeană (înainte de 1945) și Coreea de Sud (după 1948), cu un accent deosebit pe dificultatea aplicării conceptului de *rhêtorikê* în spațiul peninsulei coreene (în care este vehiculat conceptul de *susa*, tradus frecvent ca „retorică”, dar având alte conotații), pe particularitățile tradiției dezbaterilor argumentative din dinastia Joseon (1392-1910) și multiplele interpretări ale conceptelor de *argument* și *argumentare* în limba coreeană; (4) specificul problematicii comemorărilor, relația acestora cu memoria și identitatea, dar și dimensiunea discursivă a acestora.

Cadrul metodologic este articulat pe următoarele repere: (1) specificul și imperativele studiului de caz în retorică și argumentare - prezenta cercetare se încadrează în categoria studiilor de caz catalogate de Zarefsky (2014) ca fiind centrate nu pe verificarea fezabilității unei teorii într-un anumit context, ci pe evidențierea particularităților cazului studiat, punând un accent deosebit pe interacțiunea discurs/context; (2) acuratețea traducerii discursurilor comemorative care alcătuiesc corpusul cercetării; (3) valorificarea echilibrată în analiza discursurilor a relației dintre cultură, pe de o parte, și practicile retorice și argumentative, pe de altă parte, dar și a profilului președinților în calitate de oratori; (4) evitarea confuziei generate în analizele de tip DHA de interpretările conceptului de *topos* și indispensabilitatea schemelor de argumentare; (5) analiza diacronică a discursurilor comemorative selectate pe tema trecutului

istoric și a alterității nipone și cele nord-coreene, ținând cont și de particularitățile limbii coreene; (6) integrarea armonioasă în economia cercetării (în special în etapele de analiză diacronică și interpretare a rezultatelor) a elementelor de analiza retorică și argumentativă cu detaliile referitoare la particularitățile contextului sociopolitic și cultural.

Secțiunea se încheie cu trecerea în revistă a principalelor etape ale cercetării.

Cea de-a șasea secțiune, „**Posibile contribuții la dezvoltarea ariei de studiu**”, prezintă atuurile cercetării în articularea unei noi perspective asupra problematicii identității naționale sud-coreene: abordarea interdisciplinară care dă seama de importanța dimensiunii argumentativ-contextuale a discursului comemorativ prezidențial, fără supralicitarea impactului contextului istoric și a intraductibilității culturale și lingvistice a unor teme precum cea a problemei istoriei (*yoksa munje*); echilibrul între teoriile occidentale deja consacrate și particularitatea teoriilor sud-coreene; raportare selectivă și critică la DHA (reper clasic în analizele consacrate construcției discursive a identității naționale); evidențierea raportului dintre dimensiunile de ordin tematic/logic/retoric ale discursului politic sud-coreean și depășirea metodelor clasice de analiză cantitativă a conținutului; îndreptarea neajunsului major al DHA - absența schemelor argumentative. Din perspectiva interpretării rezultatelor, cercetarea propune repere inedite pentru abordarea unui gen de discurs mai puțin analizat, contribuind la articularea unei noi perspective de explorare a problematicilor sensibile ale trecutului istoric, alterității nipone și nord-coreene.

Ultima secțiune, a șaptea, prezintă **sumarul** fiecărui capitol al tezei.

CAPITOLUL I

DISCOURSE-HISTORICAL APPROACH (DHA): REPERE ISTORICE, CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE

Capitolul se deschide cu radiografia principalelor etape ale evoluției DHA, din punct de vedere tematic și conceptual. În cel de-al doilea subcapitol sunt analizate sursele reperelor teoretice și metodologice ale DHA, cu accent deosebit pe CDA (*critical discourse analysis*), istoria conceptuală și metaistorie. Al treilea subcapitol este

dedicat principalelor concepte vehiculate în DHA: critică, ideologie, putere, discurs, text, context și recontextualizare. Este evidențiată atenția deosebită pe care DHA o acordă celor patru niveluri ale contextului (dintre care ultimul face referire la contextul sociopolitic și istoric al producerii unui discurs) și operațiilor de recontextualizare. Subcapitolul consacrat cadrului metodologic al DHA trece în revistă principalele întrebări de la care pleacă reprezentanții acestui curent (cărora le corespund anumite strategii discursive) și principalele etape ale unei cercetări de tip DHA, în care sunt incluse și cercetările doctorale realizate pe studii de caz. Subcapitolul al cincilea analizează principalele virtuți și limite ale DHA pentru prezenta cercetare. Abordarea contextuală a discursurilor comemorative, identificarea și analiza strategiilor de construcție discursivă a identității naționale și a istoriei naționale (prin valorificarea selectivă a perspectivelor lui Koselleck și White) reprezintă cele mai importante virtuți ale DHA. Pe de altă parte, acest curent are și câteva aspecte problematice: absența referințelor la *importanța particularităților culturale* ale practicilor retorice și argumentative în maniera de articulare a discursului comemorativ, *eludarea problematicii impactului actului de traducere* a discursurilor ce fac obiectul analizei, atunci când limba în care acestea au fost scrise este diferită de limba nativă a cercetătorului, *absența schemelor argumentative*.

CAPITOLUL II

PROBLEMATICA IDENTITĂȚII NAȚIONALE DIN PERSPECTIVA DHA ȘI ÎN CONTEXT SUD-COREEAN

Structurat pe patru subcapitole, capitolul debutează cu o analiză a reevaluărilor și reinterpretărilor DHA privind conceptele de națiune, identitate și discurs. Propunem o abordare critică a valorificărilor nuanțate și selective din DHA, evidențiind maniera în care acestea sunt integrate în relația cu discursul. Analiza pleacă de dificultatea definirii conceptelor de națiune și identitate națională, punând în lumină poziția critică care este adoptată în cercetările recente față de supralicitarea acestora. Sunt aduse în discuție perspectivele care au fost reconfigurate de DHA în problematica identității, plecând de la premisa majoră a curentului

conform căreia identitatea națională se relevă doar ca un și prin discurs: problematica identității și a *Celui alt* (Ricoeur, Martin), națiunea ca o comunitate imaginată (Anderson), națiune *versus* identitate națională (Smith), națiunea ca discurs (Hall). Subcapitolul aduce în atenție și perspective inedite asupra identității naționale (Bhabha și Duara), cu accent pe sensul simbolic și discursiv al acesteia. Primul subcapitol se încheie cu câteva considerații despre poziția lui Tishkov privind imposibilitatea operaționalizării conceptelor de identitate și identitate națională și importanța rolului jucat de *Celălalt-semnificativ* în articularea propriei identități (Triandafyllidou). Cel de-al doilea subcapitol explorează poziționarea DHA față de elementele care au potențialul de a fi reperele constante în abordarea problematicii identității naționale, încheindu-se cu câteva remarci privind fezabilitatea perspectivei lui Malešević referitoare la necesitatea înțelegerii definițiilor identității naționale ținând cont de particularitățile culturale și istorice în care au fost formulate și diseminate. Cel de-al treilea subcapitol, dedicat problematicii identității naționale în context sud-coreean, debutează cu o secțiune consacrată discursului intelectual coreean despre națiune. Sunt explorate evoluțiile conceptuale legate de identitatea națională (națiune, stat, alteritate) în perioada 1895-1945 și rolul publicațiilor *Dongnip sinmun* (*Independentul*), *Maeil sinmun* (*Cotidianul*) și *Hwangseong sinmun* (*Gazeta capitalei*) în diseminarea conceptelor de discurs și orator. Analiza perioadei ce a urmat eliberării peninsulei coreene de colonialismul japonez este centrată pe rolul politicilor culturale, al discursului istoricilor și antropologilor culturali în articularea noului discurs identitar. Înțelegerea rolului jucat de antropologii culturali este condiționată de înțelegerea procesului de indigenizare și cenzurare a discursului academic în perioada regimurilor autoritare și militare și până la finele anilor '80. Capitolul se încheie cu o radiografie a studiilor și cercetărilor sud-coreene actuale, axată în jurul dezbatărilor academice privind conceptele de națiune, stat, identitate națională, în contextul unei peninsule coreene divizate și al consolidării conceptului de „identitatea două națiuni-două state”.

CAPITOLUL III

COMEMORARE ȘI IDENTITATE NAȚIONALĂ DISCURSIVĂ: EXPLORĂRI TEORETICE ȘI PARTICULARITĂȚI ÎN CONTEXT SUD-COREEAN

Primul subcapitol este dedicat explorărilor conceptuale și tematice legate de problematica comemorărilor politice, structurate pe trei niveluri: comemorarea ca formă a ritualului politic (Lukes, Kertzer, Berezin, Sellmann, Frijda); relația dintre comemorare, identitate și memorie (Gillis, Olick, Zelizer, Schwartz, Wertsch&Roediger); dimensiunea discursivă a comemorărilor. În cel de-al treilea nivel, crucial pentru prezenta cercetare, sunt analizate contribuțiile lui Casey la demersul de înțelegere a rolului și funcțiilor discursului în ceremoniile comemorativ în crearea sentimentului de apartenență la o națiune, precum și cercetările reprezentanților DHA (în special cele ale lui Reisigl) dedicate discursului comemorativ și dimensiunii argumentative a acestuia. Tot la acest nivel sunt explorate cele mai semnificative cercetări din domeniul retoricii prezidențiale, cu un accent deosebit pus pe poziționările lui Beasley și Browne față de rolul jucat de discursul comemorativ prezidențial în articularea identității naționale discursive. Subcapitolul de încheie cu analiza dezbaterilor academice sud-coreene privind particularitatea retoricii prezidențiale sud-coreene.

Cel de-al doilea subcapitol, consacrat problematicii comemorărilor politice și discursului comemorativ în context est-asiatic și sud-coreean, are ca punct de plecare analiza fezabilității perspectivei lui Saito&Wang privind comemorările cosmopolite în Asia de Est și rolul acestora în modelarea unui altfel de discurs identitar, fundamentat pe abordarea traumei victimei având ca reper universalitatea drepturilor omului. Perspectiva este aplicată și în context sud-coreean, o atenție deosebit fiind acordată problematicilor legate de ceremoniile comemorative politice care sunt cel mai intens mediatizate. Este abordată și problematica „războaielor memoriilor și comemorărilor” în Asia de Est și în context sud-coreean, complexitatea și impactul conceptelor de „problema istoriei” (*yoksa munje*) și „lichidarea/soluționarea problemelor din trecut” (*kwago cheongsan*). Totodată, cu ajutorul unor exemplificări din timpul mandatelor președinților Rhee Syngman și Park Chung-hee, sunt aduse în discuție specificul culturii comemorărilor politice în Coreea

de Sud și impactul stilul de conducere al președinților sud-coreeni asupra acestuia.

CAPITOLUL IV

PARTICULARITĂȚILE PRACTICILOR RETORICE ȘI DE ARGUMENTARE (EST)ASIATICE. RETORICĂ ȘI ARGUMENTARE ÎN CONTEXT SUD- COREEAN.

Plecând de la analiza celor mai recente contribuții academice la problematica relației dintre retorică, argumentare și cultură, și de la poziționările privind imposibilitatea unor definiții universale ale retoricii și argumentării, primul subcapitol explorează reperele tematice și conceptuale ale perspectivelor occidentale dedicate retoricii din Asia de Est (Oliver, Jensen, Garrett). Sunt prezentate atât virtuțile acestor contribuții (în special demersul de analiză a legăturii dintre confucianism, daoism și budism, pe de o parte, și argumentele predominant folosite de est-asiatici, pe de altă parte), cât și limitele, intens diseminate prin cercetările experților chinezi. Analiza temei particularităților culturale ale retoricii și argumentării este continuată și în cel de-al doilea subcapitol, dedicat problematicii retoricii și argumentării în peninsula coreeană (înainte de 1948) și Coreea de Sud (după 1948). Trei chestiuni importante sunt analizate: izvoarele practicilor retorice și de argumentare; originea și interpretările conceptului de retorică (și problematica traducerii *rhêtorikê* ca *susa* sau *susahak*); evoluția conceptelor de retorică, discurs și dezbateră publică în discursul publicistic și academic, și rolul studiilor de logică în articularea domeniului argumentării. Această ultimă problematică valorifică studii publicate exclusiv în limba coreeană, fiind analizat rolul publicațiilor *Dongnip sinmun* (*Independentul*), *Maeil sinmun* (*Cotidianul*), *Hwangseong sinmun* (*Gazeta capitalei*) jucat la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea în diseminarea conceptelor de orator, discurs, dezbateră publică și retorică, plecând de la adaptarea în contextul peninsulei coreene a conceptelor occidentale preluate prin filiera scrierilor intelectualilor japonezi.

CAPITOLUL V

CONSTRUCȚIA IDENTITĂȚII NAȚIONALE ÎN DISCURSUL COMEMORATIV PREZIDENȚIAL SUD-COREEAN

Capitolul dedicat studiului de caz realizat pe discursurile comemorative prezidențiale sud-coreene selectate pentru prezenta cercetare se deschide cu un subcapitol consacrat definițiilor studiului de caz și specificului studiului de caz în argumentare. Accentul este pus pe particularitatea contextului sociopolitic și indispensabilitatea acestuia în demersul de realizare a unui studiu de caz în argumentare, precum și pe imperativul explicării schemelor argumentative, a tipurilor de argumente și figuri retorice folosite ținând cont de contextul în care au fost produse și diseminate discursurile analizate. De asemenea, este analizată și problematica dificultății actului de traducere a discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene, a conceptelor folosite în anumite perioade (*kwago cheongsan* și *olbareun yoksa insik*). Cel de-al doilea subcapitol, consacrat analizei argumentative a discursului în limba coreeană este structurat pe patru problematici: particularitățile limbii coreene, specificul analizei argumentative a discursului în limba coreeană, problematica indicatorilor argumentativi în limba coreeană și, nu în ultimul rând, tema dezbatărilor academice legate de predominanța raționamentului inductiv sau deductiv în limba coreeană. Ultima problematică este centrată pe analiza poziționărilor cercetătorilor occidentali față de rezultatele unor experimente realizate pe subiecți sud-coreeni, care au relevat tendința acestora de a acorda prioritate în actul de argumentare conținutului argumentării și nu formei argumentării, opiniei colective dominante și nu celei individuale.

Capitolul continuă cu un amplu subcapitol dedicat analizei ordinii logice a discursurilor comemorative prezidențiale care fac obiectul studiului de caz. Construcția schemelor argumentative și evitarea tentației de a interpreta anumite particularități prin supralicitarea elementelor de natură budistă, daoistă și confucianistă reprezintă două dintre principiile care au ghidat realizarea analizei diacronice pe cele 193 de discursuri selectate. Subcapitolul tratează următoarele problematici: (1) strategiile de legitimare prin invocarea argumentelor bazate pe autoritate (citatul,

auto-citarea, autoritatea organismelor internaționale, autoritatea valorii); (2) argumentarea prin invocarea analogiilor (cu un accent deosebit pe analogia unificării germane cu unificarea celor două state coreene și cea a reconcilierii franco-germane cu cea nipono-sud-coreeană); (3) strategiile de legitimare a puterii prin invocarea politicii comemorative; (4) *Historia magistra vitae* ca strategie de intervenție discursivă.

Cel de-al patrulea subcapitol este dedicat analizei ordinii retorice a discursurilor prezidențiale comemorative sud-coreene, structurată pe două niveluri: figurile retorice și procedeele retorice. În ceea ce privește figurile retorice, sunt analizate diacronic metaforele predominante în discursurile selectate (a maladii, a rănilor și a trupului; a sângelui, lacrimilor și sudorii; metafora rădăcinii; metafora antitetică a luminii și întunericului; metafora mesianică; metafora competiției sportive), personificarea națiunii și (de)personificarea *Celuilalt*, reificarea națiunii, a istoriei naționale și a viitorului. Secțiunea dedicată procedeelelor retorice este centrată pe analiza interogațiilor retorice și a dublelor negații.

Analiza ordinii logice și a celei retorice a relevat importanța abordării și înțelegerii contextuale a discursurilor comemorative prezidențiale.

CAPITOLUL VI

O RADIOGRAFIE TEMATICĂ A DISCURSURILOR COMEMORATIVE PREZIDENȚIALE SUD-COREENE

Plecând de la întrebările pe baza cărora a fost formulată problema de cercetare, cel de-al șaselea capitol propune o explorare tematică a discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene. Nu este o simplă trecere în revistă a temelor dominante, ci o radiografie diacronică a discursurilor, având ca reper corelarea temelor cu tipurile de argumente și tehnici de argumentare.

Primul subcapitol analizează substanța tematică a discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene selectate, reconfirmând natura hibridă a acestora, grație prezenței elementelor din genurile judiciar, deliberativ și epidictic. Pentru **Rhee Syngman (1948-1960)** tema dominantă a fost lupta împotriva comunismului și dihotomia „noi (democrații) *versus* ei (anti-democrații)”, „țările-prietene” *versus*

„dușmanii noștri”. Această temă care a articulat identitatea anti-comunistă a națiunii coreene, a reprezentat instrumentul prin care Rhee a abordat și dezvoltat și alte teme semnificative în discursurile sale comemorative: tema misiunii poporului sud-coreean de a salva poporul nord-coreean de plaga comunismului și „marionetele din Nord”, tema unificării peninsulei coreene prin „marșul spre Nord”, tema „doctrinei unui singur popor”, tema naturii divine a națiunii coreene prin invocarea mitului lui Dangun.

În discursurile comemorative ale președintelui **Park Chung-hee (1961/1963-1979)**, generalul ajuns la putere în urma loviturii militare orchestrată chiar de el în 1961, tema centrală a fost modernizarea țării străbune și revirimentul națiunii. În sprijinul aceste teme, Park a valorificat anumite subteme pentru a-și legitima puterea: puritatea etnică a națiunii coreene prin conceptul de *danil minjok*, vechimea națiunii coreene prin invocarea mitului lui Dangun, semnificația unor anumite perioade din istoria națională, curente filosofice și principii etice, pentru care și-a declarat public admirația. Tema luptei împotriva comunismului nu a lipsit din discursurile sale comemorative, fiind activată într-un context marcat, pe de o parte, de politica pragmatică a lui Park de normalizare a relațiilor cu Japonia și, pe de altă parte, de tensiunile cu regimul de la Pyongyang și provocările acestuia la adresa securității statului sud-coreean și a persoanei lui Park și familiei acestuia. Acest context a legitimat un vehement discurs anti-nord-coreean al președintelui, articulat pe ideea ilegitimității Coreei de Nord de a-și revendica întreaga istorie a peninsulei coreene și eroii neamului. Tema amenințărilor nord-coreene a fost folosită pentru a impune instituirea sistemului Yushin, consolidând astfel natura dictatorială a regimului său, facilitându-și drumul spre președinția pe viață a Republicii Coreea, ambiție care i-a fost curmată de asasinarea sa în 1979. Discursurile comemorative ale lui Park Chung-hee au contribuit la articularea discursivă a Coreei de Sud în calitate de singura și legitima purtătoare a identității unei națiuni unice, pure, omogene, veche de cinci milenii, dar deschisă modernizării și progresului.

Chun Doo-hwan (1980-1988), al doilea general ajuns la putere în urma loviturii militare din 1979 și considerat cel mai controversat președinte din istoria Coreei de Sud, a mizat pe tema purității și omogenității etnice a națiunii coreene (*danil minjok*), construită prin voința strămoșilor de origine sacră (*paedal minjok*), în încercarea de a

articula legitimitatea versiunii sud-coreene a istoriei peninsulei coreene și de a susține tema unificării acesteia și a creșterii capacității de putere (inclusiv cea economică) a Coreei de Sud. Tema centrală a discursurilor lui Chun s-a sprijinit constant pe conceptul de omogenitatea națiunii (*minjoguidongjilseong*), iar metaforele sângelui, rădăcinii și a trupului au avut rolul de a-i articula imaginea de salvator al Coreei de Sud și al întregii națiuni coreene din fața pericolului „eterogenizării” prin provocările autorităților nord-coreene.

Roh Tae-woo (1988-1993), cel de-al treilea general din istoria Coreei de Sud care a ocupat funcția de președinte, care a deschis drumul democratizării Republicii Coreea, a articulat discursiv identitatea națională sud-coreeană și propria sa legitimitate plecând de la semnificația pentru istoria națională, regională și mondială a Mișcării de Independență de la 1 martie 1919 (*Samil Undong*), pe de o parte, și pe de altă parte, de la realizările economice și sportive (Jocurile Olimpice de la Seoul) ca mijloace de omagiere a memoriei și sacrificiului înaintașilor, de alinare a suferinței lăsate de traumele naționale din trecut. Prin discursurile sale a articulat o altfel de imagine a Coreei de Sud, folosind un mesaj conciliant față de Japonia și nord-coreeni, pe aceștia din urmă numindu-i „frați născuți din același pântec” (*dongpohyeongje*).

Kim Young-sam (1993-1998) și-a axat discursurile comemorative pe tema originii legitimității mandatului său în Mișcarea de Independență de la 1 martie 1919 și Guvernul Provizoriu de la Shanghai. Această temă a reprezentat sursa elaborării și altor teme importante din discursurile sale, dintre care cea a politicii comemorative oficiale a statului sud-coreean a reprezentat unul dintre instrumentele esențiale prin care Kim a vizat legitimarea mandatului său într-un context marcat de prăbușirea economiei. „Boala coreeană” (*hangukbyeong*), „noua Coree” (*sinhanguk*), „de prim rang” (*illyugukga*) au reprezentat mărcile inconfundabile ale discursurilor sale despre identitatea națională sud-coreeană.

În discursurile comemorative ale lui **Kim Dae-jung (1998-2003)**, temele dominante au fost misiunea istorică a unificării Sudului cu Nordul și redefinirea identității naționale, având ca fundament legitim Mișcarea de Independență de la 1 martie 1919, Declarația de Independență și Guvernul Provizoriu de la Shanghai.

Discursurile comemorative ale lui **Roh Moo-hyun (2003-2008)** au articulat o identitate națională în centrul căreia a fost plasat conceptul

de *kwago cheongsan* („soluționarea/lichidarea trecutului”) și semnificația demersului de definire a prezentului în funcție de trecut. Pe această temă, Roh și-a argumentat poziția sa privind reconcilierea dintre Japonia și Coreea de Sud, din perspectiva rolurilor de agresor, respectiv de victimă.

Lee Myung-bak (2008-2013) a articulat prin discursurile comemorative o identitate națională bazată pe diversitate și multiculturalism, care să reflecte nevoia de adaptare la schimbările sociale majore din mediul internațional, din care însă nu au lipsit traumele din trecut suferite de națiunea coreeană.

Discursurile comemorative ale lui **Park Geun-hye (2013-2017)** au fost dominate de tema relațiilor nipono-sud-coreene, articulată pe conștientizarea cu corectitudine a trecutului colonial, și unificarea celor două Corei, ca simbol al materializării adevăratei Eliberări a națiunii coreene și garanție a păcii și prosperității continentului asiatic și a întregii omeniri.

Includerea în discursurile comemorative prezidențiale sud-coreene a unor tematici care fac referire explicită la politicile prezidențiale și la măsurile concrete socioeconomice și de politică externă confirmă perspectiva DHA privind natura hibridă a discursurilor comemorative, incluzând pe lângă elementele de natură epidictică și pe cele prescriptive și directoare. Analiza discursurilor selectate a confirmat că actele de elogiare și blamare reprezintă oportunități de campanie electorală pentru niște teme care, de cele mai multe ori, nu au legătură cu evenimentul comemorat.

Analiza temelor recurente în orice context sociopolitic și a celor specifice doar unui anumit context sociopolitic a fost realizată plecând de la conceptele de „narațiuni specifice” și „modele narative schematice” (Wertsch). Primul concept face referire la informațiile concrete despre timpul, locul și actorii implicați într-un eveniment istoric. Astfel, discursurile comemorative ale lui Roh Tae-woo, Lee Myung-bak și Park Geun-hye au avut rolul de a articula identitatea națională sud-coreeană prin evocarea concretă a numelor eroilor și a locurilor unde au avut loc momentele istorice comemorate. Modelele narative schematice reflectă temele recurente pe care le regăsim, în tonuri diferite și în proporții variabile, în toate discursurile comemorative: tema *Celuilalt* (agresor), simbolizat cu precădere prin Japonia, tema pericolului iminent ca națiunea să fie victimă a agresiunilor și invaziilor externe din partea Coreei de Nord și a Japoniei militariste, tema vechimii națiunii coreene și

a unicității culturii coreene ca legitimare a superiorității față de alte națiuni, tema legitimității versiunii sud-coreene a istoriei naționale și a ilegitimității versiunii nord-coreene, tema sacrificiului înaintașilor și a omagierii acestuia prin realizările de succes din prezent (de ordin economic, cultural și chiar sportiv), tema reunificării peninsulei coreene ca fiind adevărata Eliberare a națiunii coreene de colonialism.

Cel de-al doilea subcapitol dă seama de locul ocupat de tema trecutului și a alterității nipone și cele nord-coreene în arhitectura discursurilor comemorative prezidențiale. Analiza diacronică evidențiază maniera în care trecutul istoric și tema *Celuilalt* au fost valorificate în diverse contexte sociopolitice. Un exemplu interesant este legat de dubla imagine a Japoniei ca aliat de încredere (în tema denuclearizării peninsulei coreene) și veșnic agresor al Coreei de Sud (în tema traumei trecutului istoric).

Subcapitolul al treilea este dedicat distribuției tematice a tipurilor de argumente. Analiza a evidențiat predominanța a trei tipuri de argumente: argumentul bazat pe invocarea faptului istoric (dominația colonială niponă, divizarea peninsulei coreene și regimurile autoritare și militare ale lui Rhee Syngman, Park Chung-hee și Chun Doo-hwan); argumentul bazat pe invocarea autorității persoanei și valorii (invocarea numelor unor figuri legendare din istoria națională sau veterani de război, a păcii și democrației ș.a.); argumentul bazat pe exemplu (reconcilierea franco-germană, reunificarea celor două state germane ș.a.).

Cel de-al patrulea subcapitol propune o analiză diacronico-tematică cu ajutorul căreia am identificat tehnicile de argumentare predominante în discursurilor comemorative prezidențiale sud-coreene, comune sau specifice unor președinți și anumitor contexte sociopolitice. Analiza realizată pe discursurile selectate a pus în lumină faptul că tehnica inductivă de argumentare prin analogie este cea mai frecvent folosită în actul de susținere sau respingere a unei teze. Articulată în jurul unui precedent din trecut care servește ca argument pentru o teză ce are legătură cu o problemă din prezent, această tehnică este caracteristică temei alterității nipone și cele nord-coreene, având ca subteme reprezentative reconcilierea nipono-sud-coreeană după modelul celei franco-germane (Roh Moo-hyun și Park Geun-hye), reunificarea peninsulei coreene după modelul unificării germane (Roh Tae-woo), denuclearizarea peninsulei coreene și detensionarea relațiilor dintre cele două state coreene după modelul precedentelor din Myanmar, Vietnam și

evoluției relațiilor SUA cu Iran și Cuba (Lee Myung-bak, Park Geun-hye). În abordarea acestor teme și subteme rolul principal este jucat de analogia dintre contexte și situații, care, fără excepție, duce la articularea sofismului falsei analogii. Analogia perpetuează statutul de agresor al Japoniei și de victimă al Coreei de Sud, și imaginea de stat izolat a Coreei de Nord. Strategiile de legitimare a puterii, a poziționării autorităților sud-coreene față de o chestiune anume sunt articulate prin tehnica deductivă bazată pe implicație. Folosită în strategiile de legitimare a poziției Coreei de Sud față de tema viitorului relațiilor cu Japonia și tema denuclearizării peninsulei coreene și a unificării acesteia, această tehnică de argumentare joacă și rolul de evidențiere condiționarea schimbării unei stări fapt (în bine sau în rău) de acțiunile *Celuilalt*, japonez sau nord-coreean. Reprezentarea schematică a acestor strategii de legitimare arătat cum tehnica de susținere sau respingere prin implicație este articulată, preponderent, pe argumente ale autorității valorii, dar și pe precedente istorice. Analiza exemplurilor extrase din discursurile selectate a reliefat că *dacă...atunci* are capacitatea de a articula imaginea pozitivă a Coreei de Sud, în contrast cu cea negativă a alterității nipone și a alterității nord-coreene, activând dihotomia „noi versus ei”, de multe ori insesizabilă la prima lectură.

Ultimul capitol, intitulat „Discursul comemorativ prezidențial sud-coreean – „geografie a gândirii” sau „istorie retorică” a națiunii?” prezintă principalele concluzii ale cercetării. Cercetarea a fost ghidată de adoptarea unui punct de vedere echilibrat și realist, care să nu cadă în capcana tentației de a da un caracter exotic „raționamentului tipic sud-coreean”, prin încadrarea acestuia într-una în tipul „raționamentului est-asiatic” (caracterizat de sinteza elementelor practicilor retorice și de argumentare specifice budismului, confucianismului și daoismului) sau detașarea acestuia de „raționamentul est-asiatic” (prin raportarea la tradiția națională a practicilor retorice și de argumentare).

Susținem că, din punct de vedere tematic, există o serie de repere care vin în sprijinul tezei conform căreia discursurile comemorative prezidențiale sud-coreene valorifică concepte și teme de influență confucianistă. *Pietatea filială* (*hyo*) reprezintă una din valorile fundamentale ale confucianismului care a fost instrumentală în articularea discursului de legitimare a politicii comemorative a președinților sud-coreeni, însă o astfel de teză nu trebuie nici să limiteze pietatea filială doar la confucianism, nici să eludeze faptul că, de exemplu, unii președinți sud-

coreeni (Rhee Syngman, Kim Dae-jung, Kim Young-sam și Lee Myung-bak) au fost creștini practicanți sau că Park Chung-hee a avut o relație sinuoasă cu confucianismul. Cercetarea a evidențiat că președinții sud-coreeni reinterpretează pietatea filială în funcție de nevoia de legitimare a politicii comemorative, economice și externe. Din acest punct de vedere, succesul economic din prezent devine dovada incontestabilă a faptului că memoria înaintașilor care s-au sacrificat pentru patrie este onorată la cel mai înalt nivel. Totodată, pietatea filială a fost valorificată și în tema traumelor din trecut, a învățării din propriile greșeli. A învăța din trecut înseamnă nu doar a venera memoria și realizările înaintașilor, ci presupune și asumarea greșelile acestora, pentru a evita repetarea lor în prezent.

În ceea ce privește tehnicile de argumentare și tipurile de argumente, analiza discursurilor selectate a confirmat predominanța argumentelor bazate pe invocarea autorității persoanei și a valorilor, a exemplelor și a argumentării prin analogie. Cu toate acestea, nu putem susține teza conform căreia preferința președinților sud-coreeni pentru acestea reprezintă manifestarea unui „raționament tipic-sud coreean”, articulat pe elemente definitorii (sau reminiscențe) ale practicilor argumentative budiste, daoiste și confucianiste. A susține o astfel de teză ar însemna avansarea de speculații, fără a putea proba ceea ce susținem și, în același timp, îndepărtarea de dezideratul acestei cercetări, acela de a avea o poziționare realistă, fundamentată pe conștientizarea limitelor unui studiu de caz.

Susținem însă că există particularități ale dimensiunii argumentative și dimensiunii retorice ale discursului comemorativ prezidențial care contribuie la articularea unei „istorii retorice a națiunii” (Turner), însă acestea nu pot fi generalizate sau speculate în favoarea tezei manifestării unui „raționament tipic sud-coreean”. Analiza diacronică a evidențiat manifestarea în tonalități diferite a celor două dimensiuni, logică și retorică, a căror intensitate a variat în funcție de particularitățile contextului sociopolitic.

Pe de altă parte, prezenta cercetare nu poate oferi un răspuns tranșant la întrebarea în ce măsură discursurile comemorative prezidențiale oglindesc o posibilă manifestare a conceptului de „geografie a gândirii” (Nisbett). Cu toate acestea, sperăm că demersul nostru a reușit, fie și parțial, să pună în lumină principalele instrumente retorice și

argumentative prin care președinții-oratori au articulat, de-a lungul a șapte decenii, identitatea națională sud-coreeană în discursurile comemorative.

Dincolo de limitele inerente ale studiului de caz, sperăm că prezenta cercetare va reprezenta un punct de plecare care va fi valorificat în viitoare explorări academice.

ANEXA 1, intitulată „Considerații privind caracteristicile exercitării mandatului prezidențial în Republica Coreea”, prezintă principalele particularități ale mandatului prezidențial în Coreea de Sud, cu un accent deosebit pe problematica „președinției imperiale”.

ANEXA 2 este dedicată profilului președinților sud-coreeni. Sunt prezentate biografiile acestora, radiografia mandatelor prezidențiale și relația președinților cu discursul și oratoria.

ANEXA 3 prezintă corpusul discursurilor comemorative prezidențiale selectate (traducerea titlurilor în limba română și specificarea sursei).

Teza de doctorat se încheie cu capitolul consacrat **resurselor bibliografice** consultate.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

BEASLEY, Vanessa B. 2014. „Speaking at Selma: Presidential Commemoration and Bill Clinton’s Problem of Invention”. *Presidential Studies Quarterly*, 44 (2): 267-289.

BEREZIN, Mabel. 1997. *Making the Fascist Self: The Political Culture of Inter-war Italy*. Ithaca, New York: Cornell University Press.

BEREZIN, Mabel. 2001. „Emotions and Political Identity: Mobilizing Affection for the Polity”. În *Pasionate Politics. Emotions and Social Movements*, editată de Jeff Goodwin, James M. Jasper, Francesca Polletta, pp. 83-99. Chicago and London: The University of Chicago Press.

BEREZIN, Mabel. 2002. „Secure States: towards a political sociology of emotion”. *The Sociological Review*, 50(2):33-52.

BHABHA, Homi (editor). 2010. *Nation and Narration*. New York & London: Routledge.

BOSTDORFF, Denise M. 2011. „Epideictic Rhetoric in the Service of War: George W. Bush on Iraq and the 60th Anniversary of the Victory over Japan”. *Communication Monographs*, 78(3): 296-323.

BROWNE, Stephen H. 1999. „Remembering Crispus Attucks: Race, rhetoric, and the politics of commemoration”. *Quarterly Journal of Speech*, 85(2): 169-187.

CAMPBELL, Karlyn Kohrs, JAMIESON, Kathleen Hall. 1990. *Deeds Done in Words. Presidential Rhetoric and The Genres of Governance*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

CASEY, Edward. 2009. *Remembering. A Phenomenological Study*. Bloomington: Indiana University Press.

CHARTERIS-BLACK, Jonathan. 2004. *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. New York: Palgrave Macmillan.

CHARTERIS-BLACK, Jonathan. 2005. *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. New York: Palgrave Macmillan.

CHARTERIS-BLACK, Jonathan. 2011. *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. (ediția a doua). New York: Palgrave Macmillan.

CHARTERIS-BLACK, Jonathan. 2018. „Competition metaphors and ideology. Life as a race”. În *The Routledge Handbook of Language and Politics*, editată de Ruth Wodak și Bernhard Forchtner, pp. 202-217. Oxon & New York: Routledge.

DE CILLIA, Rudolf, REISIGL, Martin, WODAK, Ruth. 1999. „The Discursive Construction of National Identities”. *Discourse & Society*, 10(2): 149-173.

DUARA, Prasenjit. 1995. *Rescuing history from the nation: Questioning narratives of modern China*. Chicago: The University of Chicago.

DUARA, Prasenjit. 1996. „Historicizing National Identity, or Who Imagines What and When”. În *Becoming National - A Reader*, editată de Geoff Eley și Ronald G. Suny, pp. 151-178. New York & Oxford: Oxford University Press.

ENDRES, Danielle. 2002. „Responding To Multiculturalism In The Real World: Re-Envisioning Argumentation Pedagogy To Include Culturally Diverse Methods Of Argumentation”. <http://rozenbergquarterly.com/issa-proceedings-2002-responding-to-multiculturalism-in-the-real-world-re-envisioning-argumentation-pedagogy-to-include-culturally-diverse-methods-of-argumentation/>. Accesat la 10 octombrie 2018.

ENSINK, Titus, SAUER, Christoph. 2003. *The Art of Commemoration. Fifty years after the Warsaw Uprising*. Philadelphia: John Benjamins.

FRIJDA, Nico. 1997. „Commemorating”. În *Collective Memory of Political Events: Social Psychological Perspective*, editată de James W. Pennebaker, Dario Paez și Bernard Rimé, pp.103-127. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

FORCHTNER, Bernhard. 2011. „Critique, the discourse–historical approach, and the Frankfurt School”. *Critical Discourse Studies*, 8(1): 1-14.

FORCHTNER, Bernhard. 2014a. „Historia Magistra Vitae: The Topos of History as a Teacher in Public Struggles over Self- and Other-Representation”. În *Contemporary Critical Discourse Studies*, editată de C. Hart și P. Cap, pp. 19-44. London: Bloomsbury.

FORCHTNER, Bernhard. 2014b. „Rhetorics of judge-penitence: Claiming moral superiority through admissions of past wrongdoing”. *Memory Studies*, 7(4) 409–424.

FORCHTNER, Bernhard. 2016a. „Historia Magistra Vitae: The Topos of History as a Teacher in Public Struggles over Self -and Other Representation”.

[https://www.academia.edu/29172453/Historia Magistra Vitae The Topo of History as a Teacher in Public Struggles over Self-and Other Representation](https://www.academia.edu/29172453/Historia_Magistra_Vitae_The_Topo_of_History_as_a_Teacher_in_Public_Struggles_over_Self-and_Other_Representation). Accesat la 20 octombrie 2018.

FORCHTNER, Bernhard. 2016b. *Lessons from the Past? Memory, Narrativity and Subjectivity*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

FRANK, David A., PARK, WooSoo. 2018a. „Syngman Rhee, Robert T. Oliver, and the Symbolic Construction of the Republic of Korea during the Global Cold War”. *Rhetoric Society Quarterly*, 48 (2): 207-226.

GARRETT, Mary. 1993. „Classical Chinese Conceptions of Argumentation and Persuasion”. *Argumentation and Advocacy* 29(4): 105-15.

GARRETT, Mary. 1997. „Chinese Buddhist Religious Disputation”. *Argumentation*, 11: 195–209.

GILLIS, J.R. (editor). 1996. *Commemorations: The Politics of National Identity*. Princeton: Princeton University Press.

HAHM, Chaibong, KIM, Seog-gun. 2001. „Remembering Japan and North Korea: The Politics of Memory in South Korea”. În *Memory and History in east and Southeast Asia: Issues of Identity in International Relations*, editată de Gerrit W. Gong, pp. 102-111. Washington: Center for Strategic and International Studies.

HALL, Stuart. 1996a. „The West and the Rest: Discourse and Power”. În *Modernity: An Introduction to Modern Societies*, editată de Stuart Hall, David Held, Don Hubert, Kenneth Thompson, pp. 184-227. Malden & Oxford: Blackwell.

HALL, Stuart. 1996b. „The Question of Cultural Identity”. În *Modernity: An Introduction to Modern Societies*, editată de Stuart Hall, David Held, Don Hubert, Kenneth Thompson, pp. 595-634. Malden&Oxford: Blackwell.

HALL, Stuart. 2003. „Introduction: Who needs «Identity»?”. În *Questions of Cultural Identity*, editată de Stuart Hall și Paul Du Gay, pp. 1-17. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage Publications.

HALL, Stuart. (editor) 2009. „Representation. Cultural Representations and Signifying Practices”. London & Thousand Oaks & New Delhi: Sage Publications.

HEO, Mansup, PARK, Jaeyung. 2016. „Presidential rhetoric of South Korea and the United States: the case of Lee and Obama”. *Asian Journal of Communication*, 26 (4): 301-318.

HUM, Sue, LYON, Arabella. 2009. „Recent Advances in Comparative Rhetoric”. În *The SAGE Handbook of Rhetorical Studies*, editată de Andrea A. Lunsford, Kirt H. Wilson, și Rosa A. Eberly, pp. 181-194. New York: Sage Publications.

HWANG, Kyung-moon. 2000. „Country or State? Reconceptualizing Kukka in the Korean Enlightenment Period, 1896-1910”. *Korean Studies*, 24:1-24.

JENSEN, J. Vernon. 1987a. „Teaching East Asian Rhetoric”. *Rhetoric Society Quarterly*, 17(2): 135-149.

JENSEN, J. Vernon. 1987b. „Rhetoric of East Asia: A Bibliography”. *Rhetoric Society Quarterly*, 17 (2): 213-30.

JENSEN, J. Vernon. 1992. „Values and Practices in Asian Argumentation”. *Argumentation and Advocacy*, 28 (4):153-166.

JON, Sung-gi. 2008. „La rhétorique du «dakkeum»: un aspect saillant de la rhétorique coréenne”. *Rhetorica: A Journal of the History of Rhetoric*, 26(1): 57-70.

JON, Sung-gi. 2010. „Towards a Rhetoric of Communication, with Special Reference to the History of Korean Rhetoric. *Rhetorica*, XXVIII (3): 313-239.

- JUNG, Keun-sik. 2005. „The Memories of August 15 (Day of Liberation) Reflected in Korean Anniversaries and Memorial Halls”. *The Review of Korean Studies* 8(1): 11-50.
- KERTZER, David. 1988. *Ritual, Politics, and Power*. New Haven: Yale University Press.
- KIM, Choong-nam. 2007. *The Korean Presidents: Leadership for Nation Building*. Norwalk: Eastbridge.
- KIM, Hyeon-seon. 2005. „State Rituals, Symbolic Space, and Korean National Identity”. *The Review of Korean Studies*, 8 (2): 91-110.
- KIM, Mikyoung. 2013. „On Korean Memory”. *Memory Studies*, 6(2): 125–129.
- KOROSTELINA, Karina. 2017. „The normative function of national historical narratives: South Korean perceptions of relations with Japan”. *National identities*, 4(19): 1-19.
- KOSELLECK, Reinhart. 2002. *The practice of conceptual history. Timing History, Spacing Concepts*. Stanford: Stanford University Press.
- LEE, Jerry Won. 2014. „Legacies of Japanese colonialism in the rhetorical constitution of South Korean national identity”. *National Identities* 16(1): 1-13.
- LEW, Seok-Choon, CHOI, Woo-Young și WANG, Hye Suk. 2011. „Confucian Ethics and the Spirit of Capitalism in Korea: The Significance of Filial Piety”. *Journal of East Asian Studies*, 11: 171-196.
- LUKES, Steven. 1975. „Political Ritual and Social Integration”. *Journal of the British Sociological Association*, 9 (2): 289-308.
- MALEŠEVIĆ, Siniša. 2003. „Researching social and ethnic identity. A skeptical view”. *Journal of Language and Politics*, 2 (2): 265 – 287.
- MAO, LuMing. 2003. „Reflective Encounters: Illustrating Comparative Rhetoric”. *Style* 37 (4): 401-425.

MAO, LuMing. 2011. „Doing Comparative Rhetoric Responsibly”. *Rhetoric Society Quarterly*, 41(1):64-69.

McCRONE, David, BECHHOFFER, Frank. 2015. *Understanding National Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

MUSOLFF, Andreas. 2004. *Metaphor and Political Discourse. Analogical Reasoning in Debates about Europe*. New York: Palgrave Macmillan.

NISBETT, Richard E. 2003. *The geography of thought. How Asians and Westerners Think Differently . . . and Why*. New York: The Free Press.

NORENZAYAN, Ara, SMITH, Edward E., KIM, Beom Jun, NISBETT, Richard E. 2002. „Cultural preferences for formal versus intuitive reasoning”. *Cognitive Science*, 26: 653–684.

OLICK, Jeffrey K. (editor). 2003. *States of Memory: Continuities, Conflicts, and Transformations in National Retrospection*. Durham, NC: Duke University Press.

OLICK, Jeffrey K. 2007. *The Politics of Regret: On Collective Memory and Historical Responsibility*. New York&London: Routledge.

PAI, Hyung-il, TANGHERLINI, Timothy. 1998. *Nationalism and the Construction of Korean Identity*. Berkeley: University of California Press.

PYE, Lucian W. 1985. *Asian Power and Politics: The Cultural Dimension of Authority*. Cambridge, Mass.: Belknap Press.

REISIGL, Martin. 2017. „The semiotics of political commemoration”. În *The Routledge Handbook of Language and Politics*, editată de Ruth Wodak și Bernhard Forchtner, pp. 368-383. Oxon & New York: Routledge.

REISIGL, Martin. 2018. „The Discourse-Historical Approach”. În *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, editată de John

Flowerdew și John E. Richardson, pp. 44-59. London&New York: Routledge.

ROBINSON, Michael Edson. 1988. *Cultural Nationalism in Colonial Korea 1920-1925*, Washington: University of Washington Press.

SAITO, Hiro, WANG, Yoko. 2014. „Competing Logics of Commemoration: Cosmopolitanism and Nationalism in East Asia’s History Problem”. *Sociological Perspectives*, 57(2):167– 185.

SAITO, Hiro. 2017. *The History Problem. The Politics of War Commemoration in East Asia*. Honolulu: University of Hawai’i Press.

SÁROSI-MÁRDIROSZ, Krisztina. 2014. „Problems Related to the Translation of Political Texts”. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 6 (2): 159–180.

SĂLĂVĂSTRU, Constantin. 2003. *Teoria și practica argumentării*. Iași: Polirom.

SĂLĂVĂSTRU, Constantin. 2004. *Rhétorique et politique. Le pouvoir du discours et le discours du pouvoir*. Paris: L'Harmattan.

SĂLĂVĂSTRU, Constantin. 2009. *Discursul puterii*. București: Tritonic.

SĂLĂVĂSTRU, Constantin. 2010. *Mic tratat de oratorie* (ediția a doua). Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

SCHWARTZ, Barry. 1982. „The social context of commemoration: A study in Collective Memory”. *Social Forces*, 61(2): 372-402.

SCHWARTZ, Barry, KIM, Mikyoung. 2010. *Northeast Asia’s Difficult Past. Essays in Collective Memory*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

SCHWARTZ, Barry. 2015. „Commemoration”. În *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, ediția a doua, editată de James D. Wright, pp. 235-242. Oxford: Elsevier.

SELLMANN, James D. 1997. „Achieving Person Through Ritual”. *Asia-Pacific Culture Quartely*, XXV (2):1-16.

SHIN, Gi-wook. 2006. *Ethnic nationalism in Korea. Genealogy politics and legacy*. Stanford: Stanford University Press.

SLAVÍČKOVÁ, Tess. 2014. „Oratorical Style and Performance in the Epideictic Speeches of American Presidents”. *Brno Studies in English*, 40(1):227-241.

SMITH, Anthony. D. 2001. *Nationalism: Theory, Ideology, History*. Cambridge: Polity.

SNYDER, Timothy. 2013. „Commemorative Causality”. *Modernism/modernity*, 20 (1): 77-93.

SOH, C. SARAH. 2008. *The Comfort Women. Sexual Violence and Postcolonial Memory in Korea and Japan*. London&Chicago: The University of Chicago Press.

STUCKEY, Mary E. 1991. *The President as Interpreter-in-Chief*. Chatham, NJ: Chatham House.

TISHKOV, Valery. 2000. „Forget the nation: post-nationalist understanding of nationalism”. *Ethnic and Racial Studies*, 23(4): 625–650.

TRIANDAFYLIDOU, Anna. 1998. „National identity and the 'other'”. *Ethnic and Racial Studies*, 21 (4): 593-612.

TROSBORG, Anna. 1997. „Translating Hybrid Political Texts”. În *Text Typology and Translation*, editată de Anna Trosborg, 145-159. Amsterdam&Philadelphia: John Benjamins.

TURNER, Charles. 2006. „Nation and Commemoration”. În *The Sage Handbook of Nations and Nationalism*, editată de Gerard Delanty și Krishan Kumar, pp. 205-214. London: Sage Publications.

UM, Hoon. 2005. „How could official speakers communicate reasonably with their king?”. În *Argumentation in Practice*, editată de Frans H. van Eemeren și Peter Houtlosser, pp. 305-319. Amsterdam&Philadelphia: John Benjamins.

WERTSCH, James. 2002. *Voices of collective remembering*. New York: Cambridge University Press.

WHITE, Hayden. 1973. *Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore&London: The Johns Hopkins University Press.

WHITE, Hayden. 1978. *Tropics of Discourse. Essays in Cultural Criticism*. Baltimore&London: The Johns Hopkins University Press.

WHITE, Hayden, 1984. „The Question of Narrative in Contemporary Historical Theory”. *History and Theory*, 23 (1): 1-33.

WODAK, Ruth. 2010. „The Discursive Construction of History. Brief Considerations”. *Mots. Les langages du politique*, 94: 57-67.

WODAK, Ruth, DE CILLIA, Rudolf, REISIGL, Martin și LEIBHART, Karin. 2009. *The Discursive Construction of National Identities*, ediția a doua, Edinburgh: Edinburgh University Press.

ZAREFSKY, David. 1998. „Four senses of Rhetorical History”. În *Doing Rhetorical History Concepts and Cases*, editată de Kathleen J. Turner, pp. 19-31. Tuscaloosa and London: The University of Alabama Press.

ZAREFSKY, David. 2004. „Presidential Rhetoric and The Power of Definition”. *Presidential Studies Quarterly*, 34(3): 607-619.

ZAREFSKY, David. 2014. *Rhetorical Perspectives on Argumentation*. New York: Springer.

ZERUBAVEL, Eviatar. 1985. *Rhythms. Schedules and Calendars in Social Life*. Berkeley& Los Angeles&London: University of California Press.

ZERUBAVEL, Eviatar. 1997. *Social mindscapes: An invitation to cognitive sociology*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ZERUBAVEL, Eviatar. 2003. „Calendars and history: A comparative study of the social organization of national memory”. În *States of memory: Continuities, conflicts, and transformations in national retrospection*, editată de Jeffrey K. Olick, pp. 315–338. Durham, NC: Duke University Press.

ZERUBAVEL, Yael. 2014. „«Numerical Commemoration» and the Challenges of Collective Remembrance in Israel”. *History and Memory*, 26 (1): 5-38.